

varm. *A. ihjel sig*, a. mer, än krafterna tillåta. — 2) (fig.) Vrida sig hit och dit (af sjukdomsplågor). *A. i feber. Den sjuke a-r oupphörligt.* — 5) (om fartyg, i svår sjögång) Häftigt stampa och slingra. — 4) (om hafvet) Vara häftigt upprördt. — 5) (om vissa vätskor) Börja jäsa. *Vinet a-r.* — V. a. 1) Genom kroppens eller själens krafter frambringa någonting för en sjelf eller andra nödvändigt, nyttigt eller behagligt (brukas mest om handverkare och konstnärer). *Hvem har a-t det här konstverket? Denna bröstnål är a-d af guldsmeden N.* — 2) Bearbeta, förarbota. *Stål är lättare att a., än jern. Detta träslaget låter sig icke så lätt a.* — 5) (handtv.) Genom stark och flitig omröring göra en grofflytande massa fin, mjuk och jern, eller väl utdraga musten af dess beståndsdelar. *A. ler, murbruk, deg. A. mäsik.* — *A. af, bort.* m. fl. se *Afarbeta, Bortarbota*, m. fl. *A. sig fram, igenom, i n i, &c.*, genom möda och arbete laga, att man kommer fram, igenom, in i något (både egentl. o. fig.), t. ex.: *a. sig fram i världen, a. sig igenom folkkrängseln, a. sig in i sitt ämne. A. sig i vinden* (sjött.), att vid kryssning segla tätt bidevind. *A. undan:* a) undanföra; b) arbota färdig en del af ett arbete, eller något visst, innan ett annat skall företagas. *A. sig under*, anstränga sig så, att man kommer under något. *A. under sig*, förhofva ett arbete, hvarpå man förlorar. *A. ut sig*, arbota så öfverdrifvet, att helsa och krafter gå förlorade.

ARBETAD, a. p. 2. Som varit föremål för arbete. *Ett väl a-t konstverk. Väl a. deg. En väl a. bildstod. En för mycket a. stil.*

ARBETANDE, a. p. 1. Som arbetar. *A. le-damot i ett samfund. A. klassen*, som försörjer sig med kropps- och handarbete. — S. n. 1) Handlingen, då man arbetar. — 2) Den sjuktes vridningar under plågorna. — 5) Ett fartygs stampning och slingringar under svår sjögång. — 4) Vissa vätskors jäsnung (isynnerhet om vin).

ARBETARE, m. 5. 1) Person, som arbetar, vare sig med kroppen eller själen. — 2) En, som försörjer sig med kropps- eller handarbete. Brukas således, i denna mer allmänna betydelse, om dagakarlar, legokarlar, handverkare, o. s. v.

ARBETAREFÖRENING, f. 2. Förening af arbetare i de större städerna till förbättrande af deras läge. Bör noga skiljas ifrån Arbetsförening.

ARBETE, n. 4. 1) Sjelfva arbetandet, eller handlingen, då man arbetar: göromål, sysselsättning. *A-t hedrar alla. Vara trägen i sitt a. Börja, sluta upp med a-t. Söka a. Vara utan a. Njuta frukterna af sitt a. Vara, komma i a. Hafva något under a. Jernvägen är redan under a.* — 2) Något visst, som skall göras, förfärdigas, eller det, hvarpå man arbetar. *Man har anförtrott honom ett a., som är mycket ansvarsfullt. Tinga, beställa, åtaga sig ett a. Han håller på med ett a., som icke blir färdigt förr, än om två månader. Han har lemnat a-t ofullbordadt. Det är ett långvarigt a., jag har för händer.* — Syn. Se *Göromål*. — 5) Hvad som genom arbetandet blifvit frambragt, det genom arbetandet uppkomna verket, tinget. *Här ser du nu a-t färdigt! Ett godt, vackert, fult, dåligt a. Hans a. hedrar honom. På expositionen funnos en mängd a-n af alla slag. Ett a. i stål, i marmor, i trä. Ett villert, lärdt, historiskt, politiskt a. Ett a. på vers, på prosa, i historien, i matematiken, o. s. v. Ciceros, Tegnér's, Geijers a-n.* Förekommer ofta

i sammansättningar, t. ex.: Skomakararbete, Viterhetsarbete, o. s. v. — Syn. Verk. — 4) Den konst, skicklighet, möda, man nedlagt på utarbetandet, förfärdigandet af en sak. *A-t på denna pjes har mera värde, än sjelfva ämnet.* — 5) (mindre brukl.) Plåga, vända. *Hans a. under febern är förfärligt.* Ganska brukligt i sammansättningarna Dödsarbete, Födsloarbete. — 6) Jäsnung (helst om vin). *Vinet är i a.* — Ss. *Arbetsdrift, -sflit, -sföretag, -sförmåga, -sifver, -skraft, -srum, -ssal, -sskygg, -sstund.* Anm. *Arbete* hette i fornspråket *Ervidi*, som betydde: jagt, skytte (af ör, pil, och *veidhi*, fångst, fange), och, emedan jagt var de äldsta nordboernes förnämsta, nästan enda sysselsättning, utsträcktes snart betydelsen till alla slags göromål, som fordra användande af kroppens (sedan äfven själens) krafter.

ARBETNING, f. 2. (mindre brukl.) Se *Arbetande*, s. n.

ARBETSAM, a. 2. 1) Som träget och flitigt arbetar. *A. menniska.* — Syn. Se *Flitig*. — 2) (mindre väl) Som fordrar mycket arbete. *A-t företag.*

ARBETSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara arbetsam (hem. 1). *A-en är människans bästa vän.* — Syn. Se *Flit*.

ARBETSBERÄTTELSE, f. 3. Berättelse om verkställda arbeten under det förflutna året.

ARBETSBI, n. 4. Bi, som bygger och samlar honung i kupan. Motsats till *Drönarg*, *Vattenbi*.

ARBETSBORD, n. 5. **ARBETSBANK**, m. 2. Bord, bank, som af handverkare begagnas att arbota på.

ARBETSCHEF, ärbettsschä'f, m. 5. Person, som har sig anförtrodd ledningen af ett större arbete, hvarvid många arbetare användas. Brukas isynnerhet i fråga om arbetskommanderingar.

ARBETSDAG, m. 2. 1) Dag, på hvilken det är tillåtet att arbota. Motsats: *Helligdag*. — 2) Dag, på hvilken någon arbetar. *I morgon skall det bli en a. för mig.* — 5) Dag, på hvilken någon af tjenstligt åläggas att arbota. *I dag är det hans a., i morgon har han fridag.*

ARBETSDJUR, n. 5. (mindre brukl.) Lastdragande djur.

ARBETSFÖGDE, m. 2. pl. — *fogdar*. Uppsynsman öfver arbetsfolk.

ARBETSFOLK, n. 5. 1) Personer, som försörja sig med förrättande af gröfre arbeten: arbetare, dagsverkare och legohjon. Säges både om män och kvinnor. *Det är mycket a. här i staden.* — 2) Arbetare, som för tillfället sysselsätta sig med något visst arbete. *Hafva tillsyn öfver a-et vid en byggnad.*

ARBETSFRI, a. 2. 1) (om person) Fri, ledig ifrån arbete. *I dag är han a., men i morgon skall han åter börja.* — 2) Säges om viss tid, hvarunder man är befriad ifrån arbete. *Detta är hans a-a dag, vecka, månad.*

ARBETSFRIHET, f. 3. Rättigheten att, utan hinder af skrå, på ärligt sätt försörja sig genom sitt arbete.

ARBETSFÅNGE, m. 5. pl. — *fångar*. Förbrytare, som blifvit dömd till allmänt arbete å fästning eller annan ort.

ARBETSFÖR, a. 2. Som har nödiga krafter att förfrätta groft arbete.

ARBETSFÖRENING, f. 2. Förening af flera personer i och för något visst arbete.

ARBETSFÖRSLAG, n. 5. Ungefärlig beräkning af de blifvande kostnaderna i och för ett tillämnadt företag.